

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКС»

Ступінь вищої освіти - Бакалавр
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Рік навчання 2, семестр 3, 4

Форма навчання денна

Кількість кредитів ЄКТС 5

Мова викладання українська

Лектор курсу

Доктор економічних наук, доцент кафедри економічної теорії Бутенко Віра Михайлівна

Контактна інформація
лектора (e-mail)

butenkovera@nubip.edu.ua

Сторінка курсу в eLearn

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2584>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Економікс» є однією з найдинамічніших, найцікавіших, найнеобхідніших дисциплін, оскільки вона вивчає поведінку й механізми ухвалення рішення окремими економічними суб'єктами на різних рівнях економічної системи. Вивчення дисципліни «Економікс» формує систему знань про економічний вибір суб'єктів економіки за умов обмежених виробничих ресурсів і безмежних потреб у різних соціально-економічних системах. Ця дисципліна сприяє висвітленню загальних засад економічного життя суспільства; розкриттю закономірностей розвитку економічної системи та діалектики взаємозв'язку її структурних елементів; вивченню механізму дії економічних законів та способів використання їх людьми у процесі господарської діяльності для забезпечення економічного зростання.

Вивчення курсу дозволить студенту вільно володіти економічною термінологією, понятійним апаратом і категоріями дисципліни, застосовувати економічні методи до аналізу певних процесів і явищ економічної системи та робити на його основі узагальнення і висновки, використовувати теоретичні положення для аналізу конкретних ринкових ситуацій, вміти давати власну науково-обґрунтовану оцінку будь-якого економічного явища, вміти формувати пропозиції щодо вибору оптимальної поведінки суб'єкта господарювання в конкурентному середовищі.

Також даний курс орієнтований на вивчення теоретичних засад та інструментарію макроекономічного аналізу (аналізу стану національної економіки та зовнішньоекономічних відносин), теорії функціонування та розвитку макроекономічних систем, здобуття навичок побудови та аналізу макроекономічних моделей, формування комплексних знань щодо формування ефективного механізму макроекономічної політики, а також вироблення вміння застосувати отримані знання в практичній діяльності. Засвоєння курсу дає можливість набути фундаментальних теоретичних і практичних знань щодо теорії та методології досліджень структурних особливостей та закономірностей функціонування економічної системи на всіх рівнях; аналізу мікро- та макроекономічних явищ та процесів; побудови моделей оптимального економічного зростання та макроекономічної рівноваги; оцінки ефективності макроекономічної політики; інструментарію розв'язання проблем сучасної економіки на мікро- та макрорівні.

Особливо актуальним цей курс є для студентів спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», оскільки він сприяє формуванню у майбутніх фахівців методологічної бази мікро- та макроекономічного аналізу поведінки суб'єктів економічної системи завдяки застосуванню відповідних економіко-математичні методів та моделей для вирішення мікро- та макроекономічних задач, розумінню принципів, методів та інструментів державного та ринкового регулювання, оволодінню методичним інструментарієм діагностики стану ринкових систем.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/ семінар ські)	Результати навчання	Завдання	Оціню вання
Частина 1: Мікроекономіка				
Модуль 1. Основи функціонування ринку				
Тема 1. Вступ до мікроекономіки	2/2	Розуміти значення категорії мікроекономіка, її об'єкти і суб'єкти. Усвідомлювати місце мікроекономіки в системі економічних знань. Володіти методологією мікроекономіки. Знати сутність економічних потреб та інтересів, економічних благ та їх класифікацію. Вміти розраховувати альтернативну вартість. Розуміти межу виробничих можливостей та вміти її графічно зображувати	Підготовка презентації або реферату Розв'язок задач	3
Тема 2. Ринок: попит, пропозиція та їх взаємодія	2/2	Розуміти поняття: попит та пропозиція, ринкова рівновага, аналізувати цінові та нецінові фактори, що на них впливають. Розраховувати та відображати графічно, таблично, аналітично показники обсягу попиту та ціни	Розв'язок задач	4
Тема 3. Еластичність	2/2	Знати поняття та види еластичності. Вміти розраховувати коефіцієнт еластичності. Аналізувати та практично застосовувати отримані значення показників еластичності. Засвоїти принцип "цінового механізму", ознайомитися з моделями досягнення ринкової рівноваги. Використовувати цінову еластичність попиту та пропозиції для визначення поведінки споживачів та виробників на ринку	Розв'язок задач, тестів	3
Тема 4. Теорія корисності та оптимальний вибір споживача	2/2	Знати поняття, види та вигляд функцій корисності. Розуміти аксіоми поведінки споживача, поняття уподобань та вибору споживача, сутність ринкового кошика. Вміти графічно зображувати криву байдужості та лінію бюджетного обмеження, розраховувати граничну норму заміщення. Знати властивості кривої байдужості та лінії бюджетного обмеження, поняття граничної норми заміщення (MRS _{xy}). Вміти використовувати аналітичний вигляд лінії бюджетного обмеження, розрізняти просте та розширене бюджетне обмеження. Вміти зображувати графічно стан оптимального вибору споживача та використовувати його на практиці.	Розв'язок задач	4
Тема 5. Теорія ринкового попиту	2/2	Розрізняти поняття індивідуального та ринкового попиту. Вміти графічно зображувати вплив різних чинників на стан рівноваги та індивідуальний попит споживача. Розуміти поняття кривих: «дохід-споживання» та «ціна-споживання». Знати поняття: ефект доходу та ефект заміщення. Розуміти принцип встановлення ціни в умовах ринкової економіки та концепцію споживчого надлишку. Вміти визначати ринковий попит графічно та аналітично.	Розв'язок задач	3
Тема 6. Теорія фірми: виробництво	2/2	Розуміти підприємство з точки зору суб'єкта ринкових відносин, а також мотивацію діяльності підприємства. Вміти розраховувати загальну, середню та граничну продуктивність ресурсу. Знати поняття і параметри виробничої функції, її види, сутність сукупного, середнього та	Розв'язок задач	4

		граничного продуктів. Розуміти сутність понять: ізокванта та ізокоста, гранична норма технологічного заміщення (MRTS). Вміти графічно зображувати та знати властивості ізокванти та ізокости		
Тема 7. Витрати виробництва, виручка та прибуток	2/2	Знати суть виграт виробництва, економічний та бухгалтерський підходи до їх визначення, а також особливості формування витрат у довгостроковому та короткостроковому періодах. Розуміти класифікацію та способи розрахунку виробничих витрат. Розрізняти бухгалтерські та економічні витрати, граничні витрати.	Розв'язок задач	4
Модульний контроль 1				10
Модуль 2. Ринкові структури та проблеми досягнення загальної рівноваги				
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції	2/2	Знати ознаки та умови досконалої конкуренції, поняття конкурентної фірми та конкурентної галузі. Розуміти принцип формування попиту споживачів на продукцію конкурентної фірми; різницю між бухгалтерським, економічним та нормальним прибутком; поняття виробничого надлишку. Вміти розраховувати загальну, середню та граничну виручку фірми; визначати оптимальний обсяг випуску продукції для фірми з використанням правила максимізації прибутку. Аналізувати умови виходу фірми з галузі в короткостроковому і довгостроковому періодах та механізм формування індивідуальної і ринкової пропозиції. Знати дію парадоксу прибутку та зрозуміти наслідки державного регулювання конкурентних ринків. Розуміти відмінності стратегій товаровиробника у короткостроковому та довгостроковому періодах.	Розв'язок задач	4
Тема 9 Монопольний ринок	2/2	Розуміти суть монополій, їх ознаки та види, Знати стратегії вибору монополістом цін та обсягу виробництва. Знати зв'язок між еластичністю попиту на продукцію фірми-монополіста та загальною і граничною виручкою. Вміти розв'язувати задачу максимізації прибутку для монополіста в коротко- та довгостроковому періодах та розраховувати ціну продукції з використанням правила монополістичного ціноутворення. Аналізувати використання цінової дискримінації при формуванні ціни фірми-монополіста	Розв'язок задач	3
Тема 10. Олігополія як вид ринкової структури	2/2	Знати суть олігополії, її моделі та розповсюдження. Розуміти поняття ефективності олігополій. Вміти розв'язувати задачу максимізації прибутку для олігополії в коротко- та довгостроковому періодах	Розв'язок задач	3
Тема 11. Ринок монополістичної конкуренції	2/2	Розуміти ознаки ринку монополістичної конкуренції. Вміти визначати оптимальний обсягу продажу фірми та її цінову політику, розв'язувати задачу максимізації прибутку для фірми монополістичного конкурента в коротко- та довгостроковому періодах.	Розв'язок задач	3

Тема 12. Антимонопольна політика	2/2	Знати сутність антимонопольної політики та антимонопольне законодавство України. Розуміти необхідність державного регулювання монополії та особливості діяльності антимонопольного комітету. Знати проблеми природних монополій, особливості антимонопольної політики у різних країнах. Вміти вимірювати монопольну владу.	Розв'язок задач	3
Тема 13. Утворення похідного попиту. Ринок праці.	2/2	Вміти визначати оптимальний обсяг праці, використовуючи правило "рішення про найм". Вміти порівнювати конкурентні ринки праці та ринки праці з недосконалою конкуренцією. Розуміти практичне використання моделі "доход-відпочинок". Знати особливості формування індивідуальної і ринкової пропозиції праці та попиту на працю.	Розв'язок задач	3
Тема 14. Ринок капіталу та природних ресурсів (землі).	2/2	Аналізувати модель міжчасового вибору в економіці та особливості формування попиту і пропозиції позичкових коштів. Вміти визначати оптимальний обсяг інвестицій для фірми, оцінювати доцільність інвестицій та використовувати правило дисконтування. Знати особливості функціонування ринків природних ресурсів, зокрема землі. Розуміти особливості встановлення орендної плати та ціни землі Аналізувати сучасний стан земельних відносин в Україні.	Розв'язок задач	3
Тема 15. Загальна ринкова рівновага та економічна ефективність	2/2	Знати поняття взаємозалежності ринків, сутність зовнішніх ефектів, суспільних благ, асиметричної інформації. Розрізняти ситуації часткової та загальної рівноваги. Розуміти загальні умови ефективності конкурентної ринкової системи.. Розуміти проблеми у досягненні загальної рівноваги та знати причини необхідності державного втручання в ринкову економіку. Знати причини та наслідки втручання держави в економіку, а також проблеми регулювання виробництва та споживання суспільних благ	Розв'язок задач	3
Модульний контроль 2				10
Всього				70
Екзамен				30
Всього за семестр				100

Частина 2: Макроекономіка

Модуль 3

Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки	2/2	Розуміти економічну систему та взаємодію макроекономічних суб'єктів. Знати основні макроекономічні проблеми й суперечності. Володіти методами й принципами макроекономічних досліджень. Ознайомитися з історією виникнення та розвитку макроекономіки як науки. Знати функції макроекономіки і цілі та інструменти макроекономічної політики	Тести, питання	3
Тема 2. Основні макроекономічні показники	2/2	Опанувати основні макроекономічні показники. Знати принципи системи національних рахунків. Вміти розраховувати трьома способами валовий внутрішній	Тести, питання. Розв'язання задач	4

		продукт (ВВП). Розуміти співвідношення між основними показниками системи національних рахунків (СНР): чистий національний дохід (ЧНД), чистий внутрішній продукт (ЧВП). Обчислювати номінальний і реальний ВВП		
Тема 3. Макроекономічна нестабільність: цикли ділової активності.	2/2	Знати принципи циклічного розвитку економіки, фази циклу ділової активності та їх характеристики. Розрізняти теорії циклічних коливань. Здійснювати макроекономічний аналіз циклічних коливань. Знати як функціонує державне антициклічне регулювання. Аналізувати особливості економічного циклу в Україні	Тести, питання. Розв'язання задач	4
Тема 4. Безробіття та політика зайнятості	2/2	Розуміти механізм функціонування ринку праці. Знати чинники, що впливають на співвідношення попиту і пропозиції на ринку праці. Безробіття як відхилення від рівноваги. Вміти розрізняти види безробіття та розраховувати рівень зайнятості та рівень безробіття. Розрізняти види безробіття: фрикційне, структурне й циклічне, фактичний та природний рівень безробіття і фактори, що його визначають. Знати закон Оукена, економічні та соціальні наслідки безробіття. Аналізувати макроекономічні засади політики зайнятості, інформацію щодо проблем зайнятості і безробіття в Україні	Тести, питання. Розв'язання задач	3
Тема 5. Інфляція та антиінфляційна політика	2/2	Розуміти інфляцію як макроекономічне явище. Розраховувати темп інфляції. Знати класифікацію інфляції. Розуміти теоретичні підходи до пояснення причин інфляції- кейнсіанський і класичний погляди на інфляцію. Знати антиінфляційну політику держави та її роль у стабілізації економіки. Розуміти ефект Фішера, взаємозв'язок між рівнем безробіття та рівнем інфляції. Аналізувати інфляційні процеси в Україні: причини, наслідки й засоби стримування	Тести, питання. Розв'язання задач	4
Тема 6. Базова модель сукупного попиту та сукупної пропозиції	4/4	Розуміти сутність сукупного попиту, сукупної пропозиції та їх структуру. Знати цінові та нецінові фактори, які впливають на сукупний попит. Знати вплив змін цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Знати що таке сукупний попит та сукупна пропозиція, фактори, які впливають на них. Вміти пояснити дію ефектів багатства, реальних процентних ставок, імпортних закупівель, пропозиції грошей на зміну сукупного попиту. Знати та розуміти механізм встановлення рівноваги сукупного попиту та сукупної пропозиції.	Тести, питання. Розв'язання задач	4
Тема 7. Класична	2/2	Розуміти передумову й еволюцію розвитку класичної моделі макроекономічної	Тести, питання.	4

модель макроекономічної рівноваги		рівноваги, взаємодію ринків ресурсів, товарів, грошей та інвестицій. Знати гіпотези класичної моделі макроекономічної рівноваги	Розв'язання задач	
Тема 8. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги	2/2	Вміти зображувати графічно модель “кейнсіанського хреста”. Розуміти сутність рецесивного та інфляційного розривів, знати причини їх виникнення та засоби подолання. Знати дію ефекту мультиплікатора та їх основні види. Вміти розраховувати та показувати на графіку “Кейнсіанського хреста” зміну рівноважного обсягу доходу в результаті зміни одного з компонентів автономних витрат.	Тести, питання. Розв'язання задач	4
Модульний контроль				10
Модуль 4				
Тема 9. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом	2/2	Знати зміст фіскальної політики: цілі та інструменти. Знати принципи ефективного оподаткування, дискреційну та недискреційну фіскальну політику. Розуміти модель впливу державних витрат та податків на сукупний обсяг виробництва. Знати сутність мультиплікатора державних витрат і податкового мультиплікатора. Аналізувати фіскальну політику й державний бюджет, концепції збалансування державного бюджету, вплив фіскальної політики та циклічних коливань на державний бюджет. Розуміти: бюджетний дефіцит, причини виникнення і економічні наслідки; циклічний та структурний дефіцити бюджету; джерела дефіцитного фінансування; державний борг та його структуру; економічні наслідки державного боргу; методи управління державним боргом. Вміти обирати інструментарій фіскальної макроекономічної політики відповідно до її цілей.	Тести, питання. Розв'язання задач	3
Тема 10. Грошова система та грошово-кредитна політика	2/2	Знати основні грошові агрегати України, функції грошей; структуру банківської системи України; функції НБУ та комерційних банків, механізм створення грошей банками. Вміти розраховувати величину пропозиції грошей та попиту на гроші. Аналізувати можливі наслідки для економіки монетарної політики НБУ. Розуміти вплив монетарної політики на економіку, заходи щодо стабілізації монетарної системи в трансформаційних економіках.	Тести, питання. Розв'язання задач	3
Тема 11. Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках.	2/2	Вміти виводити графічно криві IS та LM. Розуміти механізм встановлення рівноваги на грошово-товарних ринках. Прогнозувати наслідки провадження урядом тієї чи іншої фіскальної чи монетарної політики за допомогою моделі IS-LM	Тести, питання. Розв'язання задач	4

Модель IS-LM				
Тема 12. Механізм зовнішньоекономічної діяльності. Міжнародна торгівля	2/2	Розрізняти різні види торгових бар'єрів та аналізувати їх вплив на макроекономічну ситуацію та добробут суспільства. Знати інструменти зовнішньоторговельної політики.	Тести, питання. Розв'язання задач	3
Тема 13. Торговельна політика. Валютний курс. Платіжний баланс	2/2	Аналізувати платіжний баланс тієї чи іншої країни. Вміти розраховувати величини валютних курсів. Розуміти механізм зовнішньоекономічної політики.		
Тема 14. Макроекономічна рівновага в умовах відкритої економіки. Модель Мандела-Флемінга	2/2	Розуміти макроекономічну політику у відкритій економіці. Вміти досліджувати вплив на економіку міжнародної мобільності капіталу. Знати сутність моделі Мандела – Флемінга. Аналізувати вплив та наслідки бюджетно-податкової, грошово-кредитної та торговельної політики на макроекономічну рівновагу в моделі Мандела – Флемінга	Тести, питання. Розв'язання задач	3
Тема 15. Економічне зростання. Модель Р.Солоу	2/2	Знати суть економічного зростання. Розрізняти типи економічного зростання, різні погляди на економічне зростання. Вміти розрахувати основні показники рівня економічного розвитку. Аналізувати вплив різних чинників на економічне зростання. Розуміти сутність моделі Р. Солоу. Аналізувати особливості розвитку вітчизняної економіки	Тести, питання. Розв'язання задач	4
Модульний контроль				10
Всього				70
Екзамен				30
Всього за семестр				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати та презентації повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано